

»Cæsar«

Ikke den romerske feltherre, men den sidste stranding på Mandø.

Med de mange storme i frisk erindring, som har hæret så mange steder i dette forår, kommer jeg uvilkårlig til at tænke på andre storme, jeg har oplevet. Når man har set en storms ødelæggende virkning, glemmer man det aldrig.

Det er også tilfældet med stormen d. 23. okt. 1921, og hvorfor jeg særlig husker den, vil nedenstående fortælle om.

Om aftenen d. 22. okt. begyndte det at blæse op. Vinden var i sydvest, og i løbet af nogle timer hylede blæsten ind af sprækker og ned igennem kakkellovnen. Bedstefar fyrede i den gamle kakkellovn med tørv, og den har nok haft sine utætheder, for gang på gang sendte oven en sky af tørverøg ud i stuen.

Man sidder lunt ingen døre med petroleumslampen tændt, men fornemmer vindens kast og regnens trommen mod ruderne, så til trods for lunheden føler man alligevel en uhyggelig kuldegysen ned langs ryggraden. Hen på morgenstunden den 23. sprang vinden til nordnordvest og tog til i styrke; min broder Anker var hjemme dette år, og straks efter morgenkaffen var han et vend på klitterne for at se hvor højt vandet stod, han kom hjem et stykke tid efter og sagde, at mor og jeg skulle komme med op at se på det.

Vi fik noget tøj på og kom af sted, men da vi skulle op ad klitten, var det os ganske umuligt at komme op, vi kunne ikke arbejde os imod vinden og tabte ganske pusten. Anker gik så foran som en klippe, mens mor og jeg holdt fast i hans bælte bag ved ham, så han kunne bryde presset for os.

Og sikken et hav, der stod, søerne frådede langt op i klitterne, lige neden for mejeriet. Man kunne mærke drønene fra bølgerne igennem klittens sand. Da vi vendte os for at gå ned igen, tog vinden mig, så jeg trimlede ned ad klitterne, havde Anker ikke haft et solidt tag i mors arm, ville hun også være faldet.

Ved firetiden om eftermiddagen kom Anker hjem og fortalte, at der stod et skib »strandet« på det yderste af »Grønningen« neden for møllen.

Det var »Cæsar«, en evert fra Hamburg, den kom fra Esbjerg og havde kartofler til Husum, den havde tre mands besætning.

Så snart vandet var faldet noget ud, var der straks en del af mandøboerne ude ved skibet, og skipperen fortalte da, at da de var kommet under æ Kjeldsand, kunne de mærke stormens pres og mente, det var klogest at lade ankeret gå og vente på bedring i vejret. Men da vinden sprang om og stormen tiltog, huggede skibet så voldsomt, at ankerkæden sprang, og de sejlede for en hylende nordvest over på Mandøgrønning.

Der blev snakket om chancerne for at få skibet ud igen, og det skulle ikke være så vanskeligt, da skibet var fladbundet. Der blev aftalt, at man næste formiddag ved højvande ville se at få det trukket ud.

Næste formiddag stillede nogle mænd derude, det stormede endnu temmelig kraftigt og vandet stod igen oppe i klitterne.

Anker fortalte senere, at man fik sat nogle af de mindre sejl og fik skibet arbejdet et godt stykke ud på vandet, hvorfra det så selv kunne sejle videre ud.

Som tak for hjælpen ville tyskerne give kaffe til hjælpemandskabet, der blev ankret op, og jeg mener at kunne huske, at det var N. Lindberg, der havde skaffet anker og kæde.

Det havde jo været en hård og våd tørn, så både tyskerne og mændene fra Mandø hyggede sig nede i den varme kahyt ved kaffen.

Allerbedst som snakken gik og de alle havde det rart, mærkede man nogle bump i skuden, først mente man, at vandet var faldet så meget ud, at skibet tog bunden, men pludselig kunne man mærke, at der var drift i skibet; i forsøg på at være den første, der kom op for at se, hvad der gik af »den gamle tøs«, var de lige ved at vælte over hinanden.

»Den gamle tøs« mente nok, at hun var bygget til at sejle, og ikke bare ligge at hugge for et anker, for hun sejlede lystigt af sted for en skrap vind lige op imod den strand, hun lige var kommet fri af. Så megen fornøjelse havde hun af igen at være fri, at hun slet ikke kunne standse, da hun kom til Grønningen, der gav hun bare et par hop, da

hun skulle over kanten, men ellers fortsatte hun sin færd, indtil de lave forklitter oppe ved vej en standsede hende.

Det har sikkert været nogle slukørede »mænd«, der var med på den tur, alt deres møje og besvær med at få skuden bragt flot havde været forgæves; skibet stod nu helt oppe på vejen.

I løbet af eftermiddagen løjede vinden af, vandet faldt til normal vandstand. Den tyske skipper blev klar over, at det ville blive dyrt at få skibet ud derfra, hvor det nu stod, så næste dag solgte han skibet til tre mandøboere, Martin Bundesen, Jens Jensen (amerikaner) og Anker Jørgensen for en pris af 1500 kr.

Det var de tre mænds mening, at de kunne få skibet ud om foråret, og at det kunne blive en indbringende forretning for dem. Anker skulle være skipper, og så skulle der hyres et par mænd mere. Mange planer blev udkastet til, hvordan det bedst kunne lade sig gøre at få det ud, blandt andet ville man lægge »props« under det, så det, trukket af heste, kunne rulles ud; hvorfor det ikke blev til noget, er jeg ikke klar over.

Men imens stod skibet derude på vejen, og Anker, den sømand han var, fik megen tid til at gå med for eks. at tørre sejl og klare op.

Det var et festligt smukt, men komplet vanvittigt syn at se en evert stå ved foden af klitterne med alle sejl sat, solen blinkede i de røde og hvide sejl. Mor og jeg gik ofte en tur ud at se til Anker, når han sådan gik og legede sømand på landjorden, så vankede der god kaffe og var vejret godt, foregik det ude på lugerne, mens sejlene spændte deres buer over hovedet på os, ellers foregik kaffepauserne nede i kahytten, hvor kakkelovnen udsendte en behagelig varme.

Hele vinteren derefter blev »Cæsar« et yndet sted for mange af os, der var unge dengang. Helge og Jens var hjemme den vinter, og vi har tilbragt mange fornøjelige aftener nede i »Cæsar«s kahyt med kortspil og kaffe eller chokolade-drikning; der var eventyr over at have sådant et samlingssted.

Foråret kom, og som før nævnt var der udkastet flere muligheder for at bringe skuden i sit rette element igen.

Men som det tit går efter et efterår med meget storm, blev foråret stille og roligt, vandet var langt-langt ude.

Resultatet blev, at lasten af kartofler blev solgt og skibet hugget op.

Hvor meget det gav til det lille trekantede rederi, har jeg ikke kunnet få opspurgt, men ind til for nylig har man flere steder på øen kunnet se spanter af »Cæsar« brugt som hegnspæle, blandt andet omkring Niels Hermansens eller nu postkører Lauridsens have. Skibet var bygget af godt egetræ, der ikke så let forgår.

Stormen den 23. okt. 1921 lavede ikke digebrud eller anden større skade på selve Øen, alligevel hører den storm til en af dem, jeg aldrig vil glemme.

Kolding, d. 15. maj 1962.

Ida Herman Beck.